

08.01.2025

KURUL KARARI

Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.12.2024/237
Karar Numarası : 2024/1224

Başvuran : Resen İnceleme

Mağdur : M.E.A.

Adres : -

Muhatap : İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü

Adres : -

I. KONU

1. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi dönem birincisi olan M.E.A. isimli öğrenciye mezuniyet konuşması yaptırılmamasının ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. 5/8/2023 tarihinde yazılı ve görsel medyada; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyet töreninde her yıl Fakülte birincilerine okutulan konuşma metninin bu yıl Fakülte birincisi olan M.E.A. isimli öğrenciye okutulmadığı, konuşma metninde “*Bidayeti parlak olanın nihayetinin de parlak olacağı düşüncesiyle dört yıl önce bismillah diyerek başladığım hukuk fakültesini sonunda da besmele ile bitirebilmek nasip oldu.*”, “*Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN’ın da söylediği gibi bu milletin külüne üflesen altından iman çıkacaktır. İslam dini bu aziz toprakların vazgeçilemez bir parçasıdır ve Fakültemizin kapısındaki fetih müjdesi ayetleri de bunun nişanesidir.*” ifadelerine yer verildiği, bu ifadeler ve 28 Şubat döneminde başörtüsü nedeniyle yaşanan mağduriyetleri dile getirdiği gerekçesi ile konuşma metninin okutulmadığına yönelik iddialar yer almıştır. Yazılı ve görsel medyada yer

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

alan bu iddialar üzerine, Kurumumuz tarafından 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında 10/8/2023 tarihli ve 2023/593 sayılı Kurul Kararı uyarınca ayrımcılık yasağı kapsamında resen inceleme başlatılmıştır.

3. M.E.A., yazılı görüşünde özetle:

a. İstanbul Üniversitesinin ... numaralı öğrencisi olarak 6/7/2023 tarihi itibarıyla bütün sınavları geçtiğini, Hukuk Fakültesinden mezun olmaya hak kazandığını, mezun olduğu tarihten mezuniyet töreninin gerçekleşeceği tarihe kadar dönem sıralamasını öğrenmek istemesine rağmen tarafına bütünlüme sınavlarının tamamı açıklanmadan sıralamasının belirlenemeyeceğinin belirtildiğini, mezuniyet töreninin 4/8/2023 tarihinde yapılacağı duyurulmuş olmasına rağmen 2/8/2023 tarihine kadar kendisine kaçınıcı olduğunun bildirilmediğini,

b. 2/8/2023 tarihinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı tarafından saat 15.04'te aranıp örgün öğretim programı birincisi olduğunun ve akşamına bir konuşma metni hazırlayıp Dekanlığa e-posta yoluyla iletmesi gerektiğinin belirtildiğini, bunun üzerine hazırlamış olduğu ilk konuşma metni taslağını gece saat 02.46'da Dekanlığın e-posta adresine gönderdiğini, yetkililerin ertesi gün saat 10.00'da ilgili metinler hakkında konuşmak üzere Dekanlıkta hazır bulunması gerektiğini belirttiğini, 3/8/2023 tarihinde sabah saat 10.00'da diğer bölüm birincisi olan öğrencilerle (birinci öğretim olup onunla aynı ortalamaya sahip olan bir öğrenci, ikinci öğretim birincisi olan öğrenci ve Hamburg-İstanbul ortak lisans programı birincisi olan bir öğrenci) metinler üzerine görüşmek için Dekanlıkta hazır bulduklarını, konuşma metinleriyle ilgili olarak Dekan ve Dekan Yardımcısı ile görüşme gerçekleştirdiklerini, Dekanın metinle ilgili olarak çıkarılması gereken hususları belirterek ve *"Bizim dediğimiz gibi konuşmuyorsanız hiç konuşmayın."* diyerek görüşmeden ayrıldığını, sonrasında görüşmeye Dekan Yardımcısı ile devam edildiğini,

c. Dekan Yardımcısının diğer arkadaşlarının kağıtlarına dair özel olarak hiçbir ifadede bulunmamasına rağmen kendi kağıdını eline alarak mezuniyet törenine Adalet Bakanının da katılım sağlayacağını, zaman sorunu yaşanabileceğini ve bu nedenle yazının bir kısmının çıkartılması gerektiğini belirttiğini, kendisinin ise bu kısmın onun için o kadar da önemli olmadığını dolayısıyla o kısmı çıkarabileceğini belirttiğini, konuşmanın devamında Dekan Yardımcısının şahsına yönelik olarak *"Sen siyasete mi atılmayı düşünüyorsun."* şeklinde bir söylemde bulunduğunu, kendisinin böyle bir amacının olmadığını, hatta metinde sırf siyasi bir lidere atıf yapmamak amacıyla Necmettin ERBAKAN'ın ismini zikretmediğini, onun yerine merhum Başbakanlarımızdan birinin de dediği gibi ifadesini kullandığını dile getirdiğini, sonradan bu görüşünden vazgeçerek Necmettin ERBAKAN'ın ismini kullanmaya karar verdiğini, Dekan Yardımcısı tarafından tekrardan şahsına *"Metninin sonunda bulunan Necip Fazıl KISAKÜREK'in şiirini okuman elzem mi? Zaten vermek istediğin mesajı açık açık vermişsin."*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

şeklinde bir ifadede bulunulduğunu, kendisinin ise şiirin onun için önemli olduğunu dolayısıyla şiiri okumak istediğini belirttiğini, görüşmenin sonunda Dekan Yardımcısı tarafından metinlerin revize edilerek tekrar Dekanlığın e-posta adresine gönderilmesi ve bir sonraki gün mezuniyet töreni saatinden biraz öncesinde alanda hazır bulunulmasının ifade edildiğini,

ç. 4/8/2023 tarihinde mezuniyet töreni sabahında saat 09.37'de Dekanlık Sekreterliği tarafından aranarak Dekan Yardımcısının kendisiyle görüşmek istediğinin ifade edilerek acil bir şekilde Okula gelmesi gerektiğinin bildirildiğini, bunun üzerine evi ile Dekanlık arasının yaklaşık iki saat sürdüğünü belirttiğini ancak yine de hızlı bir şekilde okula gelmesinin istendiğini, Okula gitmek üzere hazırlanırken ilk telefon görüşmesinden yalnızca on dakika sonra 09.47'de tekrar aranarak Dekan Yardımcısının toplantısının çıktığı ve gelmesine gerek kalmadığı ile doğrudan mezuniyet törenine konuşma yapmak üzere gelmesinin yeterli olacağını belirtildiğini, mezuniyet için Okula gidip Dekan Yardımcısına sabah yaşanan görüşmeyi anlattığımda kendisinin bu tarz bir çağrıda bulunmadığını ve herhangi bir toplantısının da olmadığını ifade ettiğini,

d. Mezuniyet töreninin gerçekleştirileceği günden bir önceki gün konuşma metinlerine dair yapılan görüşme sırasında Dekanlık tarafından protokolün varlığı ve süre kısıtı sebebiyle mezuniyet töreninde daha önceki yıllarda sahneye çıkan ve plaket takdim edilen Okul takımlarının sahneye çıkarılmayacağını ancak birincilik konuşmalarının önemi nedeniyle mutlaka yaptırılacağını belirtildiğini,

e. Mezuniyet töreni başladıktan sonra, protokol konuşmalarından hemen önce birincilik konuşmalarının iptal edildiğinin bildirildiğini, bunun nedeni olarak ise protokolün varlığı ve dolayısıyla süre kısıtının gösterildiğini, konuşmaların protokol konuşmalarının gerçekleştirilmesinden yalnızca on beş dakika önce iptal edildiğini ve bu sayede bir aksiyon alınmasının önüne geçildiğini, Dekanlık tarafından öne sürülen protokol varlığı ve süre kısıtının daha önceki programlarda da var olduğunu, Rektör dışında protokolde konuşma yapacakların isimlerinin bir gün öncesinde belli olduğunu ve bu hususta herhangi bir belirsizlik olmadığını, Rektörün katılımının belirsizliğine rağmen birincilere mutlaka konuşma yaptırılacağı söylendikten sonra Rektörün katılmamasına rağmen yoğunluk öne sürülerek konuşma yaptırılmamasının çelişkili olduğunu,

f. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde birincilik konuşmasının yaptırılmaması durumunun daha önce 28 Şubat Dönemi'nde de birincinin başörtülü olması sebebiyle meydana geldiğini, Covid-19 döneminde dahi ilgili dönemin birincisinin devam eden yılın mezuniyet töreninde konuşmasını gerçekleştirdiğini, Dekan Yardımcısına bu hususa ilişkin itirazlarını dile getirdiklerini ancak bunun Dekanlığın takdirinde olduğunun ve birincilik konuşması yaptırma gibi bir mecburiyetleri bulunmadığının

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

bildirildiğini, konuşma yapılmayacağını netleşmesi üzerine en azından ailesine teşekkür mahiyetinde bir iki cümle edip edemeyeceğini sorduğunda ise talebin Dekan ve Dekan Yardımcısı tarafından ayrı ayrı reddedildiğini, teşekkür edilmesine dahi müsaade edilmemesinin süre kısıtının asıl sebep olmadığını gösterdiğini,

g. Konuşma metninde yer alan birinciliğini 28 Şubat Dönemi nedeniyle annesine atfettiği kısmı söylemesinden endişe edilerek teşekkürü dahi müsaade edilmediğini, mezuniyet töreni esnasında alandaki görevli polislerden “28 Şubat’a ilişkin bir konuşmanın” var olduğunun işitildiğini, emniyet görevlilerinin konuşmanın içeriğinden ne için ve kim tarafından haberdar edildiğinin bilinmediğini, mezuniyet programı esnasında ve sonrasında bazı hocalarının konuşma metninin içeriği sebebiyle konuşma yaptırılmadığına dair beyanlarını duyduğunu, ayrıca plaket takdimi sırasında “İslamcı konuşması nedeniyle konuşması yaptırılmayan öğrenci bu herhâlde” denilerek şahsının bazı kişiler tarafından işaret edildiğini, Dekanlığın ayrımcılığın dikkat çekmemesi için tüm birincilere konuşma metnini okutmadığını ve asıl amaçlarının kendisine konuşma metninin içeriği nedeniyle konuşma yaptırmamak olduğunu, konuşmanın engellenmesinin sebebinin süre kısıtı olmadığının su götürmez bir gerçek olduğunu, sonuç olarak metinde yer alan 28 Şubat ve başörtüsü ifadeleri nedeniyle konuşma yapamadığını ve ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmektedir.

4. Muhatap İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyet töreninin, her öğretim yılında bütünleme sınavlarının ardından örgün, ikinci öğretim ve Hamburg-İstanbul ortak lisans programı öğrencileri için müşterek bir biçimde Üniversitenin rektörlük binası önünde gerçekleştirildiğini, 2023 yılında yapılan törene yaklaşık 1.000 öğrencinin, aileleri ve törene davet ettikleri diğer misafirlerin katılım gösterdiğini, saat 16.00’da başlaması planlanan törenin katılımın gerek sayı olarak gerekse protokol bakımından yoğunluğu nedeniyle 16.30’da ancak başlayabildiğini, mezuniyet törenine ilişkin programın ilk şeklinde Fakülte birincisi öğrencilere mezuniyet konuşması yaptırılmasının planlandığını, bu plana protokol konuşmalarına kadar riayet edildiğini,

b. Hazırlanan programa istinaden, mezuniyet töreninden iki gün önce, 2/8/2023 tarihinde not ortalamalarına göre, birinci öğretim birincileri E.G. ve M.E.A.; ikinci öğretim birincisi A.G.Y. ve Hamburg-İstanbul ortak lisans programı birincisi B.D.Y.’ye telefonla ulaşılarak, kendilerinden 4/8/2023 tarihinde gerçekleştirilecek olan mezuniyet töreni için kısa birer teşekkür konuşma metni hazırlamalarının talep edildiğini, görüşmede güvenlik sebebi ile protokol katılımcılarına ilişkin bilgi verilmeksizin törene katılımın yüksek olacağı, bu nedenle konuşma süresinin her bir öğrenci için iki üç dakikayı aşmaması gerektiğinin belirtildiğini, 3/8/2023 tarihinde konuşma metinlerinin e-posta ile

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Dekanlığa gönderildiğini, metinlerin talep edilmesinin temel gerekçesinin süreye özen gösterilmesini temin etmek olduğunu, öğrencilerle yapılan görüşmede konuşma içeriklerine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmaksızın teşekkür metinlerinin yeniden düzenlenmesi ve akademik nezakete uygun hale getirilmesi ve konuşmaların süre de dikkate alınarak bir sayfayı geçmemesi gerektiğini belirttiğini, Fakülte birincilerinin konuşmalarının içerik bakımından denetlenmesinin söz konusu olmadığını, M.E.A.'nın, kendi sosyal medya hesabından yapmış olduğu paylaşımlarda da metnine bir müdahalede bulunulmadığını “*Dekanlıkça onaylanan*” ifadesi ile teyit ettiğini, bir onay işlemi bulunmamakla birlikte adı geçen öğrencinin ifadesinden de konuşmasının içeriğine bir müdahalede bulunulmadığının anlaşıldığını,

c. 4/8/2023 tarihinde törene katılacak protokolün netleştiğini, bu kapsamda Adalet Bakanı Sayın Yılmaz TUNÇ., Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türk Hâkimi Sayın Doç. Dr. Saadet YÜKSEL, TBMM Adalet Komisyonu Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Prof. Dr. Cüneyt YÜKSEL., Çankırı Milletvekili Sayın Muhammet Emin AKBAŞOĞLU, TBMM İdare Amiri İstanbul Milletvekili Sayın Hasan TURAN, Antalya Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Zafer KOÇ., İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Hacı Hasan BÖLÜKBAŞI, Yalova Vali Yardımcısı Sayın Mustafa Asım ALKAN olmak üzere geniş bir katılım olacağı, başta Sayın Adalet Bakanı, AİHM Hâkimi ve TBMM Adalet Komisyonu Başkanı'nın konuşma yapacakları, Adalet Bakanının sonraki bir programı nedeniyle zamanının kısıtlı olduğunun taraflarına bildirildiğini, bu doğrultuda Dekanlık adına yapılacak konuşmanın da birkaç dakikayı geçmeyecek şekilde kısaltıldığını, Fakültenin bu yıl içinde çeşitli ulusal/uluslararası yarışma ve spor müsabakalarında başarı gösteren öğrencilerin de törende takdim edilmesinden vazgeçilmesine karar verildiğini,

ç. Tören başlarken öğrenci konuşmaları konusunda bir tasarrufta bulunulmadığını, konuşmaların yaptırılması yönündeki akışa uyulmasının planlandığını, törenin planlanan aksine saat 16.30'da başladığını, protokol konuşmalarının yaklaşık bir saat sürdüğünü, Adalet Bakanı Özel Kalem Müdürünün, konuşmalar sırasında Sayın Bakanın bir başka programı sebebiyle törenden ayrılması gerektiği için programın hızlandırılmasını Dekanlıktan rica ettiğini, bu ricanın protokol konuşmaları sırasında beş kez yinlendiğini, protokolün son konuşmacısı olan Adalet Bakanının konuşması devam ederken saatin 17.30'a yaklaştığını, Sayın Bakanın birincilerin konuşmalarının dinlenmesi, plaket, bröve ve hediyelerin verilmesi sürecine de katılması durumunda, sonraki programa yetişemeyeceği değerlendirilerek dört öğrencinin konuşmalarının programdan çıkarılmasına karar verildiğini ve kararın Dekan tarafından öğrencilere iletilmek üzere Dekan Yardımcısı'na bildirildiğini,

d. Fakültenin Hamburg-İstanbul ortak lisans programı birincisi B.D.Y.'nin sosyal medya hesabından inceleme konusu mezuniyet töreni ile ilgili açıklamalar yaptığını, mezuniyet

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

konuşmalarının hazırlanması ile ilgili süreci açıkladığını ve yaşanan aksaklığın sürenin sınırlı olmasından kaynaklandığını, bu hususun ilk günden beri kendilerine söylendiğini, konuşma içeriklerine yönelik herhangi bir müdahale olmadığını, sadece konuşmalarında öğretim üyelerine bireysel değil toplu teşekkürün daha nazik olacağı, adli sistem ve yargıya yönelik eleştirilerin ise katılımcıların meslek büyükleri ve eski mezunlar olduğu da düşünülerek özenli bir dille yapılmasının söylendiğini, konuşma yapamamalarının nedeninin protokol konuşmalarının uzaması ve zaman sorunu olduğunu belirterek M.E.A.'nın açıklaması ve bu açıklamaya istinaden yapılan yorumların gerçek dışı olduğunu ifade ettiğini,

e. Anılan gün hava sıcaklığının 38 dereceyi bulması, bu durumun tören alanında gölgelik şemsiyelerin bulunmamasından ötürü yaklaşık 5.000 kişi üzerindeki etkisi, özellikle yaşlı bireyler bakımından yaratacağı sağlık risklerinin ortadan kaldırılması için ve önceden talep edilen üç ambulansın da temin edilememiş olması birlikte göz önüne alındığında, törenin mevcut haliyle dahi saat 20.00'a kadar sürmesi sebebiyle verilen kararın isabetli olduğunu, Fakültenin inceleme konusu olayla kamuoyu önünde gerçek dışı iddialarla yıpratıldığını, hiçbir mesnedi olmadığı halde ayrımcılık imasına maruz bırakıldığını ve Üniversitenin bu asılsız iddialar yüzünden zarar gördüğünü iddia etmektedir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı M.E.A. yazılı görüşünde özetle:

a. Protokolün olması ve uzun konuşmalar yapmasının bu yıla mahsus olmayıp her mezuniyette belirli süre alan bir faaliyet olduğunu, mezuniyet töreninin öğrenciler için yapılan bir program olduğunu, dört yıl boyunca büyük bir çaba göstererek birinci olan öğrencilerin konuşurulmamasının yıllarca devam eden teamül de göz önüne alındığında kabul edilebilir bir durum olmadığını, önceki yıllarda birinci olan öğrencilere kıyasen ayrımcılığa maruz kaldıklarını,

b. Törene katılacak olan protokolün Rektör haricinde önceden belirli olduğunu, bu hususun mezuniyetten bir gün önce Fakülte Dekanlığı ile yapılan konuşmada bizzat Dekan tarafından ifade edildiğini ve sonrasında Rektör ile yaptığı görüşmede de doğrulandığını, Dekan Yardımcısı tarafından metnin içeriğindeki bazı kısımlara ilişkin yorumlar yapıldığını ve belirli kısımların konuşmasından çıkartılmasının istendiğini, sosyal medya hesabı üzerinden tamamen büyük harflerle yazdığı "*Dekanlıkça onaylanan*" ifadesinin bir ironi olduğunu, Dekanlık tarafından konuşmaların yaptırılmama gerekçesi olarak süre kısıtının gösterildiğini ancak Adalet Bakanının protokol konuşmalarından sonra yaklaşık 45 dakika-1 saat daha tören alanında kalmaya devam ettiğini, ayrıca Sayın Bakan tören alanından ayrıldıktan sonra da birincilik konuşmalarının yaptırılması mümkün olduğu halde bunun tercih edilmediğini, tören esnasında sadece ailelerine teşekkür etmek amacıyla konuşma talep etmesine rağmen

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

talebinin Dekan ve Dekan Yardımcısı tarafından ayrı ayrı reddedildiğini, dört birincinin de ailelerine birer cümle ile teşekkür etmesinin programın akışında süre bakımından bir aksaklık yaratmayacağını aşikar olduğunu, bu hususun da konuşma yaptırılmamasının asıl nedeninin süre kısıtı olmadığını gösterdiğini,

c. Fakültenin bu yıl içerisinde ulusal/uluslararası yarışma ve spor müsabakalarında başarı gösteren öğrencilerin törende takdim edilmeyeceğinin 3/8/2023 tarihinde Dekanlıkla konuşma metinleri üzerine yapılan görüşmede ifade edildiğini ve tören esnasında bu duruma karar verilmediğini, Fakültenin belirttiği gibi saat 17.30'a yaklaştığında protokol konuşmalarının sonlarına doğru birincilik konuşmalarının iptal edildiği hususunun gerçeği yansıtmadığını, protokol konuşmaları başlarken Fakülte Dekanı konuşma yaptığı sırada saat 16.30 civarında konuşmalarının iptal edildiğinin taraflarına bildirildiğini, protokol konuşmaları bittikten sonra buna karar verilmediğini ve protokol konuşmaları devam ederken 16.30-17.30 arasında konuşmaların yaptırılması yönünde çaba sarf ettiğini,

ç. B.D.Y.'nin sosyal medya hesabından yapmış olduğu paylaşımında Dekan Yardımcısı ile yapılan görüşme ile ilgili yalnızca yanlış anlaşılmaya çok da müsait olmayan ancak Dekan Yardımcısı dediği için çıkardığı orijinali Alev ALATLI'ya ait olan "Helal olan her şey yasal değildir, yasal olan her şey de helal değildir." sözünün çıkarılmasına değinmekle yetindiğini, "Siyasete mi atılmayı düşünüyorsunuz!" lafı ve bunun üzerine yapılan konuşmalara, "Necip Fazıl'a ait şiiri okuman elzem mi?" gibi Dekan Yardımcısı tarafından sarf edilen ifadelere değinmediğini,

d. Mezuniyet töreninden iki gün sonra İstanbul 2 No'lu Baro Başkanı Av. Yasin ŞAMLI'nın Fakülte Dekanını arayarak olayın arka planını sorduğunu, ilgili Dekanın metnin içeriği sebebiyle konuşma yaptırılmadığını onayladığını ancak bu tarz bir yol benimsenme nedeninin orada M.E.A. gibi düşününlerin sayısının %20 civarı olması nedeniyle törende meydana gelebilecek kargaşa, yuhalama vs. gibi olayların önüne geçilmesi amacını taşıdığı yönünde bahane belirtildiğini, yıllardır devam eden birincilik konuşmalarının yaptırılması teamülünün Dekanlık tarafından yok sayıldığını, birincilik konuşmalarının yaptırılmasının Dekanlığın tasarrufunda olduğu söylenerek durumun değiştirildiğini, sadece şahsının konuşmasının iptal edilmesinin doğrudan içeriğe müdahale olduğunu ortaya koyacağından Dekanlık tarafından bütün birincilerin konuşmalarının iptal edilmesi yoluna gidildiğini ve şahsına yönelik ayrımcı bir uygulama gerçekleştirildiğini iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir ... Devlet organları ve idare makamları

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

7. Anayasa'nın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42'nci maddesi şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz. Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz....”

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendi şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında; ... d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, ... ifade eder.”

9. 6701 sayılı Kanun'un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. ...”

10. Mezkûr Kanun'un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca doğrudan ayrımcılık bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri arasında sayılmıştır.

11. Mezkûr Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5'inci maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar...”

12. Mezkûr Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu” düzenlenmiştir.

13. Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

14. Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

15. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

16. 5/8/2023 tarihinde yazılı ve görsel medyada; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyet töreninde her yıl Fakülte birincilerine okutulan konuşma metninin bu yıl Fakülte birincisi olan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

M.E.A. isimli öğrenciye okutulmadığı, konuşma metninde “*Bidayeti parlak olanın nihayetinin de parlak olacağı düşüncesiyle 4 yıl önce bismillah diyerek başladığım hukuk fakültesini sonunda da besmele ile bitirebilmek nasip oldu.*”, “*Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN.’ın da söylediği gibi bu milletin külüne üflesen altından iman çıkacaktır. İslam dini bu aziz toprakların vazgeçilemez bir parçasıdır ve fakültemizin kapısındaki fetih müjdesi ayetleri de bunun nişanesidir.*” ifadelerine yer verildiği, bu ifadeler ve 28 Şubat Dönemi’nde başörtüsü nedeniyle yaşanan mağduriyetleri dile getirdiği gerekçesi ile konuşma metninin okutulmadığına yönelik iddialar yer almıştır. Yazılı ve görsel medyada yer alan bu iddialar üzerine, Kurumumuz tarafından 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında 10/8/2023 tarihli ve 2023/593 sayılı Kurul Kararı uyarınca ayrımcılık yasağı kapsamında resen inceleme başlatılmıştır.

17. 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin altıncı fıkrası “*İnsan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen yapılan incelemeler için ihlal mağdurunun şahsen belirlenebilir olduğu durumlarda kendisinin veya kanuni temsilcisinin açık rızası alınması şarttır. Ancak, çocuğun yüksek yararının gerektirdiği hâllerde kanuni temsilcisinin rızası aranmaz.*” düzenlemesine yer vermektedir. İnceleme kapsamında ihlal mağduru şahsen belirlenebilir nitelikte olduğundan mağdurun resen inceleme yapılmasına ilişkin açık rızası alınmış olup söz konusu belge, mağdurun görüşü ve sunmuş olduğu deliller dosya kapsamına dâhil edilmiştir.

18. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde de özel olarak düzenlenmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyanname’si’nin (İHEB) 2’nci maddesi şöyledir: “*Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.*” BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi’nin (ESKHS) 2’nci maddesinin ikinci fıkrası şöyledir: “*Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, bu Sözleşme’de belirtilen hakların ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum ya da başka bir statü bakımından herhangi bir ayırım gözetilmeksizin uygulanmasını taahhüt ederler.*” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14’üncü maddesine göre ise: “*Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.*”

19. Eğitim hakkı ise uluslararası ve ulusal hukukta güvence altına alınmış önemli bir haktır. Uluslararası hukuk kapsamında eğitim hakkı, İHEB’in 26’ncı maddesi, ESKHS’nin 13’üncü maddesi ve AİHS’e Ek 1 No’lu Protokol’ün 2’nci maddesi ile koruma altına alınmıştır. İHEB’in 26’ncı maddesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

şöyledir: “Herkes, eğitim hakkına sahiptir. ... Yükseköğrenim, yeteneğe göre herkese eşit olarak sağlanır. Eğitim, insan kişiliğinin tam geliştirilmesine, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu yerleştirmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki etkinliklerini güçlendirmelidir. ...”

20. ESKHS'nin 13'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre “*Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin eğitim görme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf Devletler, eğitimin, insanın kişiliğinin ve onur duygusunun tam olarak gelişmesine yönelik olacağı ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı güçlendireceği hususunda mutabıktırlar. Taraf Devletler, ayrıca eğitimin, herkesin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılmasını sağlayacağı, tüm uluslar ve tüm ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştireceği ve Birleşmiş Milletler'in barışın korunmasına yönelik faaliyetlerini güçlendireceği hususlarında mutabıktırlar.*” AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2'nci maddesi de “*Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.*” hükmünü haizdir.

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). Farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanması hususu ise AİHM tarafından belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu durumda, söz konusu meşruluğun varlığı ilk olarak, demokratik bir toplumda geçerli olan ilkeler göz önünde bulundurularak söz konusu tedbirin amacı ile etkileri arasındaki ilişki bağlamında değerlendirilmelidir. Sözleşme'de belirtilen bir hakkın kullanılmasının ardındaki muamele farklılığının sadece meşru bir amaca yönelik olması tek başına yeterli değildir. 14'üncü maddedeki ayrımcılık yasağı, gerçekleştirilmek istenen amaç ile kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi bulunmadığı takdirde de aynı şekilde ihlal edilmektedir (AİHM, *Belçika Dil Davası*, B. No: 1474/62;... 23/7/1968, para. 10). Mahkeme son zamanlardaki içtihatlarında ayrımcılığı kısaca, “göreceli olarak benzer durumda olan kişilere nesnel ve makul bir gerekçesi olmaksızın farklı davranılması” olarak tanımlamaktadır (AİHM, *Zarb Adami/Malta*, B. No: 17209/02, 20/9/2006, para. 71).

22. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

23. Bununla birlikte AYM, ispat yüküne ilişkin olarak farklı muamelenin dayandığı sebebi gösterme külfetinin kişiye yüklenmesinin kimi durumlarda farklı muamelede bulunanın sadece kendisinin bildiği ve onun zihninde saklı olan sebebi bulup ortaya koyması yükümlülüğü altına sokulması anlamına gelebileceğini; bu durumda da farklı muamelede bulunanın tamamen keyfi davrandığı ve farklı muamelenin sebebinin, maruzu tarafından bilinmesinin mümkün olmadığı veya ispatlanamayacağı durumlarda ayrımcı uygulamayı yapan kişiye hukukun denetiminden kaçırılmış bir alan oluşturma fırsatı verilmiş olacağını belirtmektedir (AYM, *Burcu Reis*, para. 65).

24. Siyasi görüş temelinde ayrımcılık ise, herhangi bir meşru gerekçe söz konusu olmaksızın, bir kişiye, yalnızca siyasi görüşleri nedeniyle haklar ve özgürlükler bağlamında diğer kişilerden farklı ve eşit olmayan bir muamele yapılmasıdır (TIHEK, B. No: 2021/1017, K. No: 2022/139, 1/3/2022, para. 21). Siyasi ve felsefi görüş temelinde ayrımcılık yasağı, mevcut siyasi ilkelere, sistem veya kurallara karşı görüşlerini ifade etme veya gösterilerde bulunma ya da en yalın haliyle farklı bir görüş ya da ideolojiye sahip olma nedeniyle ayrımcılıktan korunmayı sağlamayı amaçlamaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü siyasi görüş temelinde ayrımcılığın tanımı ve kapsamını “*Kişilerin siyasi parti üyeliği ve siyasi, sosyo-politik ve ahlaki tutumları da dâhil, düşüncelerine karşı yapılan ayrımcılıktır.*” şeklinde ifade etmiştir (International Labour Organization (ILO), *Eliminating Discrimination in the Workplace*, ILO Helpdesk No:5, 2006, s. 1).

25. Bu kapsamda somut olayda temel iddia İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyet töreninde dönem birincisi olan M.E.A. isimli öğrenciye mezuniyet konuşması yaptırılmadığı iddiasıdır. Bu iddia kapsamında mezuniyet töreni, 6701 sayılı Kanun'un “*Ayrımcılık yasağının kapsamı*” başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hizmetler arasında sayılan eğitim ve öğretim hizmetinin bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu konuşma metninin içeriği incelendiğinde; içerikte yer alan ifadelerin ve 28 Şubat Dönemi'nde başörtüsü nedeniyle yaşanan mağduriyetleri dile getirdiği gerekçesi ile konuşma metninin okutulmadığına yönelik iddiaların mezkûr Kanun'un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesinde sayılan siyasi görüş temeli kapsamında değerlendirilebileceği kanaatine varılmıştır.

26. Somut olay kapsamında 5/8/2023 tarihinde yazılı ve görsel medyada; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyet töreninde her yıl Fakülte birincilerine okutulan konuşma metninin bu yıl Fakülte birincisi olan M.E.A. isimli öğrenciye okutulmadığı, konuşma metninde “*Bidayeti parlak olanın*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

nihayetinin de parlak olacağı düşüncesiyle dört yıl önce bismillah diyerek başladığım hukuk fakültesini sonunda da besmele ile bitirebilmek nasip oldu.”, “Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN’ın da söylediği gibi bu milletin külüne üflesen altından iman çıkacaktır. İslam dini bu aziz toprakların vazgeçilemez bir parçasıdır ve Fakültemizin kapısındaki fetih müjdesi ayetleri de bunun nişanesidir.” ifadelerine yer verildiği, bu ifadeler ve 28 Şubat Dönemi’nde başörtüsü nedeniyle yaşanan mağduriyetleri dile getirdiği gerekçesi ile konuşma metninin okutulmadığına yönelik iddialar yer almıştır.

27. M.E.A. ise Dekanlığın, ayrımcılığın dikkat çekmemesi için tüm birincilere konuşma metnini okutmadığını, asıl amaçlarının kendisine konuşma metninin içeriği nedeniyle konuşma yaptırmamak olduğunu, metinde yer alan 28 Şubat ve başörtüsü ifadeleri nedeniyle konuşma yapamadığını ve ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmiştir. Muhatap tarafından ise mezuniyet programı esnasında süre kısıtı nedeniyle dört öğrencinin konuşmalarının programdan çıkarılmasına karar verildiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla mağdur M.E.A. da dâhil olmak üzere dönem birincilerinin, önceki yıllarda konuşma yaptırılan diğer dönem birincileri ile karşılaştırıldığında farklı muameleye maruz kaldığı değerlendirilmiş olup bu muamelenin nesnel ve haklı bir nedeninin olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

28. Dekanlık tarafından yapılan açıklamada; törende mezuniyet konuşmalarının yaptırılması yönündeki akışa uyulmasının planlandığı ancak törenin planlanan aksine saat 16.30’da başladığı, protokol konuşmalarının planladıklarından daha uzun ve yaklaşık bir saat sürdüğü, Adalet Bakanının bir başka programı sebebiyle törenden ayrılması gerektiği için programı hızlandırmak zorunda kaldıkları, protokolün son konuşmacısı olan Adalet Bakanının konuşması devam ederken saatin 17.30’a yaklaştığı, Sayın Bakanın birincilerin konuşmalarının dinlenmesi, plaket, bröve ve hediyelerin verilmesi sürecine de katılması durumunda sonraki programa yetişemeyeceği değerlendirilerek dört öğrencinin konuşmalarının programdan çıkarılmasına karar verildiği ifade edilmiştir. M.E.A. ise; mezuniyet töreni başladıktan sonra, protokol konuşmalarından hemen önce birincilik konuşmalarının iptal edildiğinin bildirildiğini, bunun nedeni olarak protokolün varlığı ve süre kısıtının gösterildiğini, konuşmaların protokol konuşmalarının gerçekleştirilmesinden yalnızca on beş dakika önce iptal edildiğini ve bu sayede bir aksiyon alınmasının önüne geçildiğini ifade etmiştir.

29. Ayrıca Dekanlık tarafından öne sürülen protokol varlığı ve süre kısıtının daha önceki programlarda da var olduğunu, Rektör dışında protokolde konuşma yapacakların isimlerinin bir gün öncesinde belli olduğunu ve bu hususta herhangi bir belirsizlik olmadığını, Rektörün katılımının belirsizliğine rağmen birincilere mutlaka konuşma yaptırılacağı söylendikten sonra Rektörün katılmamasına rağmen yoğunluk öne sürülerek konuşma yaptırılmadığını ve bu durumun çelişkili olduğunu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

belirtmiştir.

30. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde birincilik konuşmasının yaptırılmaması durumunun daha önce 28 Şubat Dönemi'nde de birincinin başörtülü olması sebebiyle meydana geldiğini, Covid-19 döneminde dahi ilgili dönemin birincisinin devam eden yılın mezuniyet töreninde konuşmasını gerçekleştirdiğini, Dekan Yardımcısına bu hususa ilişkin itirazlarını dile getirdiklerini ancak bunun Dekanlığın takdirinde olduğunun ve birincilik konuşması yaptırma gibi bir mecburiyetleri bulunmadığının bildirildiğini, Dekanlık tarafından konuşmaların yaptırılmama gerekçesi olarak süre kısıtının gösterildiğini ancak Adalet Bakanının protokol konuşmalarından sonra yaklaşık 45 dakika-1 saat daha tören alanında kalmaya devam ettiğini belirtmiştir.

31. Ayrıca Sayın Bakan tören alanından ayrıldıktan sonra da birincilik konuşmalarının yaptırılması mümkün olduğu halde bunun tercih edilmediğini, tören esnasında sadece ailelerine teşekkür etmek amacıyla konuşma talep etmesine rağmen talebinin Dekan ve Dekan Yardımcısı tarafından ayrı ayrı reddedildiğini, dört birincinin de ailelerine birer cümle ile teşekkür etmesinin programın akışında süre bakımından bir aksaklık yaratmayacağını aşikâr olduğunu ve teşekkür edilmesine dahi müsaade edilmemesinin süre kısıtının asıl sebep olmadığını gösterdiğini ifade etmiştir.

32. Bununla birlikte M.E.A., Fakültenin bu yıl içerisinde ulusal/uluslararası yarışma ve spor müsabakalarında başarı gösteren öğrencilerin törende takdim edilmeyeceğinin 3/8/2023 tarihinde Dekanlıkla konuşma metinleri üzerine yapılan görüşmede ifade edildiğini ve tören esnasında bu duruma karar verilmediğini, Fakültenin belirttiği gibi saat 17.30'a yaklaştığında protokol konuşmalarının sonlarına doğru birincilik konuşmalarının iptal edildiği hususunun gerçeği yansıtmadığını, protokol konuşmaları başlarken Fakülte Dekanı konuşma yaptığı sırada saat 16.30 civarında konuşmalarının iptal edildiğinin taraflarına bildirildiğini, protokol konuşmaları bittikten sonra buna karar verilmediğini ve protokol konuşmaları devam ederken 16.30-17.30 arasında konuşmaların yaptırılması ve en azından ailelerine teşekkür etmelerine imkân tanınması için çaba sarf ettiğini belirtmiştir.

33. Her ne kadar muhatap tarafından programda zaman ve protokol yönünden aksamlar yaşandığından dönem birincisi olan dört öğrenciye konuşma yaptırılmamasına tören sırasında programın akışına göre karar verildiği belirtilse de mezuniyet töreninde birincilik konuşmalarının her yıl teamül olarak gerçekleştirildiği ve Covid-19 döneminde dahi ilgili dönemin birincisinin devam eden yılın mezuniyet töreninde konuşmasını gerçekleştirdiği, daha önceki yıllarda gerçekleşen törenlerde de benzer protokol konuşmalarının olduğu ve sürecin buna uygun şekilde yönetilerek program akışındaki sürelerin ayarlanabileceği hususları dikkate alındığında birincilik konuşmalarının zaman ve protokol yönünden aksamlar yaşandığı ileri sürülerek program akışından çıkarılmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

değerlendirilmektedir.

34. Bununla birlikte M.E.A., tören esnasında sadece ailelerine teşekkür etmek amacıyla konuşma talep etmesine rağmen talebinin Dekan ve Dekan Yardımcısı tarafından ayrı ayrı reddedildiğini, dört birincinin de ailelerine birer cümle ile teşekkür etmesinin programın akışında süre bakımından bir aksaklığa sebebiyet vermeyeceğini de iddia etmiştir. Söz konusu mezuniyet programının 16.30'dan 20.00'a kadar sürdüğü de göz önünde bulundurulduğunda dört yıl boyunca büyük çaba göstererek ve emek sarf ederek Fakülte birincisi olmuş öğrencilere plaket takdimi sırasında ailelerine teşekkür etme imkanı dahi tanınmamış olmasının, muhatap Rektörlüğün birincilik konuşmalarının süre kısıtı sebebiyle program akışından çıkarıldığı savunmasını zayıflattığı değerlendirilmektedir.

35. Ayrıca ele alınması gereken bir diğer husus, mezuniyet töreni sabahında M.E.A.'nın Dekanlık Sekreterliği tarafından aranarak acil bir şekilde Okula çağrıldığı iddiasıdır. M.E.A.; 4/8/2023 tarihinde mezuniyet töreni sabahında saat 09.37'de Dekanlık Sekreterliği tarafından aranarak Dekan Yardımcısı'nın kendisiyle görüşmek istediğini ve hızlı bir şekilde Okula gelmesi gerektiğinin belirtildiğini, evi ile Dekanlık arasının yaklaşık iki saat sürdüğünü ifade etmesine rağmen yine de hızlı bir şekilde Okula gelmesinin istendiğini, Okula gitmek üzere hazırlanırken ilk telefon görüşmesinden yalnızca on dakika sonra 09.47'de tekrar aranarak Dekan Yardımcısı'nın toplantısının çıkması nedeniyle gelmesine gerek kalmadığının ve doğrudan mezuniyet törenine konuşma yapmak üzere gelmesinin yeterli olacağını belirttiğini ifade etmiş, çağrılara ilişkin arama kayıtlarını da sunmuştur.

36. Arama kayıtları incelendiğinde M.E.A.'nın da belirttiği üzere 4/8/2023 tarihinde 09.37 ve 09.47 saatlerinde Dekanlık Sekreterliğinden gelen iki çağrı olduğu anlaşılmaktadır. Dekanlık Sekreterliği tarafından 2/8/2023 tarihinde dönem birincilerinin aranarak konuşma metinlerinin istenildiği, 3/8/2023 tarihinde ise konuşma metinlerinin e-posta ile Dekanlığa gönderildiği ve aynı gün konuşma metinleri üzerine görüşmek amacıyla dönem birincisi olan öğrencilerin Dekanlığa davet edilerek gerçekleştirilen görüşme sonrasında metinlerin yeniden düzenlenerek aynı gün akşam Dekanlığa e-posta yolu ile gönderilmesinin akabinde mezuniyet töreninin gerçekleştirileceği ertesi gün olan 4/8/2023 tarihinde sabah saatlerinde M.E.A.'nın Dekanlık Sekreterliği tarafından tekrar aranmış olmasının M.E.A.'nın iddialarını güçlendirdiği değerlendirilmektedir.

37. Bununla birlikte somut olay çerçevesinde ayrımcılık yasağı kapsamında değerlendirme yapabilmek amacıyla bahse konu olaya ilişkin olarak 20/9/2024 tarihli yazımız ile İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünden Hukuk Fakültesi Dekanlığı hakkında başlatılan idari soruşturmaya ilişkin belgelerin dosya kapsamına dâhil edilmesine ihtiyaç olduğu belirtilerek idari soruşturmaya ilişkin tüm bilgi ve belgelerin Kurumumuza ulaştırılması istenmiştir. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünün 2/10/2024 tarihli

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

yazısı ile Üniversite tarafından 4/8/2023 tarihinde Hukuk Fakültesi Mezuniyet Töreni ile ilgili olarak farklı medya ve mecralarda paylaşılan hususlar konusunda Rektörlük tarafından yapılan inceleme sonucunda hazırlanan İnceleme Raporu ve dosya gönderilmiştir.

38. Dosya kapsamına dâhil edilen idari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgelerden İstanbul Üniversitesi Personel Daire Başkanlığının 7/8/2023 tarihli ve... sayılı yazısı ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinin 4/8/2023 tarihinde gerçekleştirilen mezuniyet töreni ile ilgili gerçekleştirilen farklı medya ve mecralarda paylaşılan hususların değerlendirilmesi/ incelenmesi amacıyla 7/8/2023 tarihinde inceleme başlatıldığı ve incelemenin 5/9/2023 tarihinde bitirildiği ve İnceleme Raporu'nun düzenlendiği anlaşılmaktadır.

39. İnceleme Raporu'nun "Konunun Özeti" kısmında "*Hem dijital mecralarda hem de medyada yer alan paylaşım ve haberlerde Hukuk Fakültesi mezuniyet töreninde Fakülte birincisinin konuşmasına izin verilmediği, dolayısıyla yasakçı bir anlayışla hareket edildiği kanaatinin öne çıkması nedeniyle, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün mezuniyet töreninden bir gün sonra web sayfasından yayınladığı; "İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden birincilikle mezun olan sevgili öğrencimiz M.E.A. 'yı tebrik ediyor, meslek hayatında başarılarının devamını diliyoruz. Hukuk Fakültemizin mezuniyet töreninde gerçekleşen üzücü durumla ilgili olarak Rektörlüğümüzün gerekli incelemeyi başlattığını kamuoyunun bilgisine sunarız."*

açıklamasıyla işbu incelemenin başlatıldığı belirtilmiştir. Söz konusu ifadelerden yaşanan olay sonrası Rektörlük tarafından da bahse konu inceleme konusunun "üzücü durum" şeklinde nitelendirildiği anlaşılmaktadır.

40. İnceleme Raporu'nun "Sonuç" kısmında "*Üniversitelerde mezuniyet törenlerinin öznesi öğrencilerdir. Onların en mutlu günlerinden biri olan mezuniyet törenlerinde program öğrenciler merkeze alınarak tasarlanmalı, çok sayıda protokol konuğu davet edilse bile hepsini temsilen az sayıda kişinin konuşması sağlanmalı; ödül alan Fakülteyi ulusal ve uluslararası alanda temsil etmiş öğrencilerin törende takdim edilmesine, Fakülteyi birincilikle bitirmiş öğrencilerin mutlaka konuşma yapmasına olanak tanınmalıdır. Bundan sonra düzenlenecek olan mezuniyet törenlerinde bu hususlara özen gösterilmesinin yararlı olacağı"* şeklinde değerlendirmelere yer verildiği anlaşılmaktadır. Nitekim 24/7/2024 tarihinde gerçekleştirilen 2024 Yılı Mezuniyet Töreninde de birincilik konuşmalarının yaptırıldığı göz önünde bulundurulduğunda 2023 yılında süre kısıtı sebebiyle konuşmaların yaptırılmadığı iddiasının ispatlanamadığı değerlendirilmektedir.

41. Belirtilen sebeplerle dosya kapsamında yer alan tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde;

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi
Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

birincilik konuşmalarının zaman ve protokol yönünden aksamalar yaşandığı ileri sürülerek program akışından çıkarıldığı hususunun muhatap tarafından makul şüphe bırakmayacak şekilde kuvvetli emareler ile ortaya koyulmadığı ve farklı muamelenin nesnel ve haklı nedene dayandığının ispatlanamadığı değerlendirildiğinden siyasi görüş temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

42. Somut olaya konu olan olay bakımından; ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı ile ihlal iddiasına muhatap Üniversite Rektörlüğünün güçlü hukuki konumda bulunması göz önünde bulundurularak ihlal konusu eylemle ilgili muhatap Üniversite Rektörlüğüne üst sınırdan idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Resen İncelemede muhatap İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü tarafından AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Muhatap hakkında 141.934,00 TL (YüzKırkBirBinDokuzYüzOtuzDört TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

3/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Kurul İşleri ve Kararlar Birimi

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No: